

עניינים תוכן

מבוא	2
1. חיל האוויר עד למלחמת יום כיפור	3
2. אתגרי חיל האוויר במלחמת יום כיפור	5
3. התמודדות חיל האוויר עם האתגרים עד לסופה של המלחמה	8
סיכום	11
ביבליוגרפיה	12

מבוא

נושא העבודה: תפקוד חיל האוויר במלחמת יום כיפור

חיל האוויר הישראלי הוא אחד מהחילות החשובים של הצבא הישראלי. במלחמת ששת הימים חיל האוויר חיסל ביום הראשון חלק גדול מן הצבא המצרי במבצע מקדים שנקרא "מבצע מוקד". ההצלחה של חיל האוויר במלחמה זוהתה עם ההצלחה הכללית של המלחמה. חיל האוויר שלאחר מלחמה זו הפך להיות אחד הגורמים החשובים ביותר בצבא הישראלי ואחד ממקבלי התקציבים הגדולים ביותר בצבא. זאת משום שהצבא העריך את היכולות של חיל האוויר להכריע את המלחמות אל מול האויב שלעיתים רבות היה בעל יתרונות קרקעיים על הצבא הישראלי. במלחמת יום כיפור חיל האוויר התמודד עם בעיות שלא התמודד איתם במלחמת ששת הימים והיא חוסר הפגיעה המקדימה בחיל האוויר המצרי והסורי, כמו גם התמודדת עם סוללות טילים חדשות שגרמו נזקים כבדים לצבא הישראלי.

בזיכרון הציבורי של מדינת ישראל ושל החברה הישראלית, מלחמת יום כיפור נתפסת בתור מלחמה קשה שבה הצבא למעשה הפסיד לצבאות האויב, למרות שמבחינת השטח הוא הצליח להחזיר לעצמו את השטחים שהוא איבד במהלך המלחמה. בין השאר גם חיל האוויר זכה לביקורת קשה על כך שלא הצליח להשמיד את סוללות הטילים ולא סיפק לכוחות הקרקע את התמיכה הראויה ואת התמיכה שכוחות אלו זכו להן במהלך מלחמת ששת הימים ואולי גם במלחמות קודמות.

עבודה זו תבקש לעמוד על הקשיים ועל דרכי ההתמודדת של חיל האוויר הישראלי במלחמת כיפור לעומת העבר. שאלת המחקר של העבודה אם כן תהיה:

שאלת מחקר: כיצד התמודד חיל האוויר עם האתגרים של מלחמת יום כיפור?

על מנת לענות על שאלת המחקר העבודה תחלוק לפי המבנה הבא. הפרק הראשון של העבודה יעסוק בחיל האוויר עד למלחמת יום כיפור. הפרק השני של העבודה יעסוק באתגרי חיל האוויר במלחמת יום כיפור. הפרק השלישי של העבודה יעסוק בהתמודדות חיל האוויר עם האתגרים עד לסופה של המלחמה. בסיום אערך סיכום קצר שיענה בצורה ישירה על שאלת המחקר דלעיל.

1. חיל האוויר עד למלחמת יום כיפור

חיל האוויר הישראלי הוקם בתור שירות אוויר, הזרוע האווירית של ארגון ההגנה. החיל הוקם בשנת 1947 על ידי קנייה של 11 מטוסים מסוגים שונים. בזמן מלחמת העצמאות נוספו עוד 21 מטוסים מדגם אוסטר שנרכשו מידיהם של הבריטים. בתחילת מלחמת העצמאות שירות האוויר הפעיל רק מטוסי סיור קלים מדגם זה ולא היווה כוח משמעותי של חיל אוויר. לאחר פלישת צבאות ערב למדינת ישראל רכש חיל האוויר מטוסי קרב איכותיים יותר. במהלך מלחמת העצמאות חיל האוויר ניהל מספר קרבות עם חיל האוויר המצרי והצליח לבסס לעצמו מוניטין בתור חיל בעל טייסים איכותיים¹.

כבר במהלך מלחמת העצמאות חיל האוויר השיג לעצמו עליונות אווירית ואף ערך גיחות השמדה של ערי בירה של מדינות אויב, כמו עמאן קהיר ודמשק. כמו כן חיל האוויר תפקד במלחמה זו גם בתור מחבר בין אזור הנגב שהיה מנותק אז מבחינה יבשתית. במהלך מבצע אבק שנערך בין החודשים אוגוסט לאוקטובר 1948 העביר חיל האוויר כמות גדולה מאוד של אספקה והובלה של חיילים לאזור הדרום ובכך הצליח הצבא לשמור קשר על הכוחות השונים שלו בהיעדר גישה יבשתית².

חיל האוויר זכה גם להצלחה נגד חיל האוויר של מדינות אויב. הוא עדיין לא היה בעל כוח כדי להכריע מלחמות אולם בכל זאת היה בעל תרומה משמעותית למאמץ המלחמתי של ישראל במלחמה זו. חיל האוויר הפיל 21 מטוסים במהלך מלחמת העצמאות³. באותם שנים הייתה ממחלוקת רבה בנוגע לתפקוד של חיל האוויר בתוך המערך הכולל של הצבא הישראלי המתגבש ומעצב את אופיו. ראשי חיל האוויר דרשו לשמור על העצמאות של חיל האוויר לעומת החיל הכללי וכי הם צריכים להיות תחת מרות ישירה של הרמטכ"ל ולא תחת מפקדים אחרים של הצבא הכללי. בן גוריון הכריע בשאלה זו על ידי המלצות של יהודי שהיה מפקד כנף בצבא דרום אפריקה אשר המליץ על הפרדה מוחלטת בין חיל האוויר ובין החיילות האחרים. בהמלצתו הוקם חיל אוויר נפרד בראשותו של אהרן רמז.

¹ אורי דרומי. חיל האוויר בשני העשורים הראשונים - ממלחמת העצמאות למלחמת ששת הימים"" בתוך: מגביהים עוף: חיל האוויר אתגרים ומשימות. הוצאת האוניברסיטה המשודרת. עמ' 24.

² אהוד יונאי, עליונות אווירית : סיפורו של חיל-האוויר הישראלי, הוצאת כתר. 1993. עמ' 45.

³ אורי דרומי. חיל האוויר בשני העשורים הראשונים - ממלחמת העצמאות למלחמת ששת הימים"" בתוך: מגביהים עוף: חיל האוויר אתגרים ומשימות. הוצאת האוניברסיטה המשודרת. עמ' 25.